

OBS! Ansökningstext ”in progress”

Lärarprofession och barndom i förvandling

Institutionens möte med mångfaldens medborgare i en förändrad kommunikativ praktik

I ett framväxande kunskaps- och granskningssamhälle (Sahlin-Andersson, 2000) karakteriseras barndom och lärarprofession i hög grad av en förändrad kommunikativ praktik. Denna kännetecknas exempelvis av möte genom nya medier, ökad dokumentation och individuell bedömning. Projektet syftar till att utforska förskolans och skolans reglerande sociala praktik i förhållande till barn och familj. Studien rör människors förändrade kommunikation, relation och arbete när institutionens företrädare möter mångfaldens medborgare genom ökad dokumentation. Modersmåsläraren är ett exempel på en aktör som vi studerar som fått en förändrad position och uppdrag i mångetniska skolor. Den förändrade kommunikativa praktiken medför också nya aktörer såsom marknad och medier.

Förutsättningarna för aktörerna i de olika sociala rummen; hem, skola, fritid, påverkas av en ökad mångfald, decentralisering och individualisering. Många förändringsprocesser och problem i samtiden accentueras i en storstadsregion i snabb utveckling som Malmö, vilket gör en studie i just denna stad mycket lämplig. Frågor vi är intresserade av kommer även att belysas i ett nationellt perspektiv.

Barn, föräldrar och lärarprofession är omgärdade av nya media (bloggar, sajter, tidningar), planeringsböcker, portfolio, observationer, RUS (relationsutvecklingsschema), individuella utvecklingsplaner, test, utvärderingar, filofax (systemkalendrar), digital dokumentation, etc. – det vill säga en förändrad kommunikativ praktik i olika sociala rum.

Projektet bygger på igångsatta projekt och resurscentrum

Projektet skall kopplas till två nyligen igångsatta projekt finansierade av Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté. Dessa två forskningsprojekt syftar till att utforska dels de olika former för tvåspråkig undervisning på arabiska och svenska som utvecklats vid tre skolor i Malmös etniskt mest blandade områden (Tvingstedt, 2005), dels den mångkontextuella barndomen med utgångspunkt från tre skolor i olika socioekonomiska distrikt i Malmö (Tallberg Broman, 2005). Dessa två projekt skapar empiri som möjliggör en kontextuell förståelse för lärarprofessionerna i det urbana mångetniska samhället, men de fokuserar inte själva professionen och dess förändrade kommunikativa praktik. Det syftar däremot det här ansökta projektet till, som därmed utnyttjar den potential som föreligger med att knytas till nämnda forskningsprojekt och bli en del av dessa projekts design och flervetenskapliga forskningsmiljöer.

Forskningsgruppen har anknytning till Resurscentrum för Mångfaldens Skola i Malmö (RMS). RMS, som är ett centrum för möten, forskning och utveckling i avsikt att stödja mångfald och motverka segregering i skolan, drivs av Malmö Stad i samarbete med Myndigheten för skolutveckling och Malmö högskola. Till RMS knyts doktorander med specifikt uppdrag att forska kring mångfaldsfrågor. En poäng med det här sökta projektet är just anknytningen till både forskningsansatser och arbetsliv. Därmed skapas möjligheter till synergieffekter mellan flera större satsningar inom ett gemensamt forskningsfält som rör mångfaldens förskola – och dess barn, föräldrar och lärare.

Problemområde och forskningsanknytning

Välfärdsprojekten, där förskola och lärarprofessionerna utgör en väsentlig del, är utsatta för en omdefiniering och rekonstruktion i det moderna neoliberala samhället. Generella samhällsliga processer som individualisering, demokratisering och migration påverkar också i hög grad förutsättningarna för den pedagogiska praktiken. Etnisk, kulturell och klassmässig segregation har lett till att det inte längre är möjligt att tala om förskola i singularis. Omsorg, förskola och skola, förstås och beskrivs som en av flera ”miljöer för lärande” (Biesta, 2006).

En allt ökande mängd av forskning föreligger vad gäller skola och mångfald (ex Leon, 2002; Osborn, 2003; Norton m fl 2004; Pavlenko & Blackledge 2004; Runfors 2003) men få utforskar lärarprofessionen i mötet med den mångetniska omsorgs- och förskolemiljön med fokus på dess

förändrade kommunikativa praktik. Lärarprofessionernas utvidgning mot något som beskrivits som ett ökat socialt uppdrag uppmärksammas genom att bl.a. fokusera lärarnas relation och positionering i förhållande till barnen och föräldrarna (Persson & Tallberg Broman, 2002). Den i många sammanhang diskuterade utvidgningen av läraruppdraget kan relateras till en förändrad syn på barndomen i det moderna samhället och på förskolans ansvar för denna nya barndom (Lpo 94, Lpfö 98; SOU 1997:121), liksom på en markerad demokratisering av relationerna mellan lärare - barn och den uttalade ambitionen att skapa en arena för föräldrar att påverka och ha inflytande över förskolans arbete. Detta kan ses sammanhängande med tydligare framhävande av medborgarrätt (Boman, 2002), och en ambition att öka såväl barnens delaktighet som föräldrarnas engagemang. Både läraren och föräldern har ett vidgat ansvar, läraren in mot familjen, föräldern in mot skolan, vilket gör gränsdragningarna osäkrare och förhandlingarna flera (Olsson, 1998). Hur fungerar detta i skolmiljöer med hög grad av förändring och mångetnicitet?

Exemplet media

.....

Exemplet individuella utvecklingsplaner

Förskola, skola och lärare ska sträva mot verksamhetens mål i samarbete med familj och föräldrar. Förr tog sig påverkan på familjen mer formen av förebildlighet, av information, av påbud. Nu sker denna påverkan i hög grad genom dokumentation, kommunikativt förhandlande och genom inslag av förrättsligande, som kontrakt, avtal och formulär för åtgärder och individuella utvecklingsplaner (IUP). Individuella utvecklingsplaner (IUP) representerar ett starkt växande fenomen som fler och fler stöter på i förskolan, skolan, på arbetet och under fritiden. Detta vill projektet uppmärksamma genom en särskild granskning och analys av individuella utvecklingsplaner för de barn som går i de utvalda förskolorna/förskoleklasserna och skolorna. De individuella utvecklingsplanerna är ett exempel på en förändrad kommunikativ och reglerande pedagogisk praktik. Individuella utvecklingsplaner är sedan 1 januari 2006 obligatoriska i den svenska grundskolan. Regleringen gäller inte förskola och förskoleklass men studier visar att många förskolor utformar individuella utvecklingsplaner på kommunalt och lokalt initiativ, ofta efter politiska beslut eller krav från kommunens ledningsansvariga (se t.ex. Elfström, 2004; Vallberg Roth & Månsson 2006). Individuella utvecklingsplaner som i vissa fall utformas som "avtal-kontrakt", vilka undertecknas av vårdnadshavare, lärare och barn, kan betraktas som den hårdaste regleringen på individnivå i för/skolans historia. Detta är intressant med tanke på att vi i vår tid talar om en avreglerad skola. Regleringen tycks ha ändrat karaktär och glidit från skola till individ, från skolreglering till individ- och självreglering (Vallberg Roth & Månsson, 2006). Individuella utvecklingsplaner kan ses som en del i en reglerad barndom och profession. Vi vill studera vad detta får för uttryck i förskolor och skolor som kännetecknas av hög grad av mångetnicitet.

Analysen av individuella utvecklingsplaner ska fokusera brytpunkter och positioneringar, och spegla det utvidgade uppdraget och relationen mellan det "offentliga" och "privata". I en tid av upplösning, decentralisering, ökad variation, "vilsenhet" och med ett vidgat professionellt läraransvar kan det vara lockande att som lösning och säkerhet försöka reducera risker (Giddens, 1997) genom att tillgripa olika typer av kontrollinstrument, kontrakt och textbundna överenskommelser. Frågan är om framväxten av individuella utvecklingsplaner leder till ökad valfrihet och mångfald eller reglering och homogenisering. Hur stärker eller försvagar, innesluter eller utesluter fenomenet olika aktörer och professioner? Hur påverkas relationen mellan institutionens företrädare och mångfaldens medborgare av att kommunikation i möten sker genom ett raster av dokumentation?

Delar av UVK: s planeringsbidrag har använts till analys av IUP i förskola och förskoleklass med fokus på barnen. Frågor som berördes var: Vilket innehåll, av all världens möjliga innehåll, väljs och konstrueras i individuella utvecklingsplaner för barn i förskola och förskoleklass? Vilket inflytande tycks barn ha vid upprättandet av individuella utvecklingsplaner? Hur konstrueras innehåll i förhållande till plats, ålder, kön och etnicitet? Vilken syn på barn, lärande och bedömning uttrycks i de individuella utvecklingsplanerna? Vilka uttryck för barns möjliga identitet och subjekspositioner kan utläsas? Centralt för analysen var didaktikens vad-fråga som rör innehåll (lärandets objekt). Med *ämne* avsågs konstruktionen av innehåll och då inte enbart snävt i bemärkelsen skolämne utan också

ämnesöverskridande tematiskt och vardagligt knutet till omsorgs- och fostransinnehåll och till barns möjliga frågor, handlingar och meningsskapande.

Insamlingen av IUP-materialet genomfördes i oktober 2006 i fyra kommuner i södra Sverige, tre stadskommuner och en landsbygdskommun. I de tre stadskommunerna ingick både etniskt relativt homogena och heterogena kommundelar. Materialet omfattade 82 slumpmässigt valda planer.

Analysen summerades i tre utmärkande huvudspår eller normaliteter:

- *Skolämnereglerade normalbarn* – i relativt homogena stadskommundel
- *Socialt och enspråkigt reglerade multikulturella barn* – i relativt heterogena stadskommundel
- *Primärt behovsreglerade monokulturella barn* – i landsbygdskommun

De tentativa resultaten visar dels en hög grad av styrande mallar i olika riktningar dels önskad självreglering och låg grad av inflytande för barn och vårdnadshavare. Frågan är hur dessa olika normaliteter grundlägger inskränkta eller vidgade möjligheter att agera i samhället. Vi vill utifrån ovanstående gå vidare och väcka frågor som fokuserar lärarprofession, speciellt modersmåls lärare, och barndom.

Exemplet modersmåls lärare

I en mångetnisk skolmiljö som exempelvis skolorna i miljonprogramområdena menar många lärare att läraruppgiften förändrats mot ett ökat socialt uppdrag. (Persson & Tallberg Broman 2002) Flera forskare visar på den klyfta som existerar mellan skolpersonal och föräldrar i dessa skolor. Personal kan uppfatta föräldragruppen som problematisk på så sätt att de inte förstår den svenska skolan och att de motsätter sig de värden som skolan ska förmedla till eleverna eller att de inte är fungerande förebilder för sina barn och att de inte kan hjälpa sina barn att socialiseras in i ett svenskt värde- och normsystem. När skolpersonal uppfattar att de får bära ett uppfostringsansvar så kan det innebära att de också uppfattar föräldrarna som inkompetenta i sin lärarroll. Skolans uppdrag kommer att innefatta en disciplinering av föräldrarna så att de kan uppfylla samhällets krav. (Ljungberg 2005:90 ff samt Runfors 2003:136 f)

I en doktorsavhandling i pedagogik visar Laid Bouakaz att det beror på flera faktorer som gör att det kan vara svårt att få föräldrar med utländsk bakgrund att involveras i skolans arbete. Två huvudproblem är att föräldrarna har begränsade kunskaper i svenska samt att de saknar kunskaper om det svenska skolsystemet. Andra hinder är att man saknar vägledning och råd och skriftligt material på föräldrarnas eget språk om skolsystemet och hur det fungerar. Andra orsaker är att lärare och skoladministratörer inte tar den tid som behövs och att de misslyckas med att hitta strategier för att involvera föräldrarna. En känsla som många föräldrar har erfarit är att de inte känner sig välkomna i barnens skolor eller att de känner rädsla för att gå dit. (Bouakaz 2007)

Skolverkets inspektionsrapport av Malmö skolor från 2006 (Inspektionsrapport från Skolverket 2006:22) visar i sina intervjuer av föräldrar i mångetniska stadsdelar att många föräldrar med utländsk bakgrund känner en osäkerhet inför skolans arbete. Föräldrar efterlyser mer information om de nationella målen, var eleverna befinner sig kunskapsmässigt om den individuella studieplanen. En del anser att informationen om vad eleverna ska lära sig är bristfällig och de efterlyser större tydlighet. Många visar stor oro för hur det ska gå för deras barn kunskapsmässigt och är osäkra om eleverna får med sig de kunskaper de behöver inför framtiden.

Å andra sidan visar inspektionsrapporten att det finns skolpersonal som upplever att föräldrarna gör för lite för sina barn när det gäller skolarbete och att föräldrarna inte tycks engagerade i sina barns skolgång.

Den ovan beskrivna klyftan mellan personal och föräldrar leder till problem som skolan måste hantera och skolorna tvingas alltmer finna på olika lösningar för att förbättra kontakterna med föräldrar. Ett sätt är att starta föräldragrupper och ett annat sätt är att involvera modersmåls lärare. Flera modersmåls lärare som intervjuats i en undersökning i stadsdelen Rosengård i Malmö (Wigerfelt 2004) uppfattade det som att modersmåls lärarnas betydelse ökat under de senaste åren när arbetsledarna "börjat öppna sina ögon" för dessa ögon i högra grad än tidigare. Då skolorna upplever att de har problem som man inte har lösningen på så vänder man sig i ökad utsträckning till modersmåls lärarna. Flera av dessa såg sig som brobyggare mellan skolan och elevernas föräldrar. Frågor vi ställer oss i

denna undersökning är: Hur ser modersmåslärarna på det vidgade uppdraget från språklärare till social fostrare? Hur ser de på relationen till andra lärare, hur positionerar de sig i förhållande till skolans innehåll, till barnen och hur ser de på samarbetet med elevernas föräldrar och individuella utvecklingsplaner?

Teoretiska utgångspunkter

Undersökningens möjliga huvudbegrepp är: Barndom, Lärarprofession och Kommunikativ praktik

Barndom i granskningssamhällets framväxt

Sahlin-Andersson (2000) talar om framväxten av granskningssamhället med transnationell reglering i en ökad global konkurrens. Hon menar att det nya styrsystemet (decentralisering, målstyrning och lokalt ledarskap) inneburit en ny framväxande reglering som inriktas på att granska prestationer av lokal praktik, vilket innebär en stor och ökande dokumentation, utvärdering och standardisering. Den nya regleringen kännetecknas av att vara transnationell snarare än nationell, knuten till expertis snarare än demokrati och utvecklas i nätverk snarare än i hierarkier. ”Vidare är den i många stycken frivillig snarare än tvingande och det är vanligt att det är de som regleras som tydligast efterfrågat den nya regleringen” (s 2). Enligt forskaren växer reglerna fram i samspel mellan reglerarna och de reglerade och realiseringen kräver den reglerades aktiva medverkan. Detta kan relateras till vår studie där olika parter i samspel ska upprätta IUP och där initiativet från början växt fram på kommunal och lokal nivå (Vallberg Roth & Månsson, 2006). I samband med konstruktion och upprättande av de individuella utvecklingsplanerna sker oftast en standardisering av dokumenten med viss variation på olika platser och med en önskvärd självreglering riktad mot barnen. De individuella utvecklingsplanerna är allmänna handlingar som vem som helst när som helst kan begära att få ta del av. På vilket sätt kommuniceras detta till vårdnadshavarna?

Medierad interaktion, samspel och samtal genom dokumentation kan ses som ett nytt sätt ”att bli barn på”. Dokumentation handlar om att göra handlingar, utsagor och dagliga aktiviteter synliga, vilket leder till frågor om maktpositioner – att betrakta respektive bli betraktad (Lindgren & Sparrman, 2003). I individuella utvecklingsplaner är det barnet som blir betraktat. Den som blir betraktad intar en svagare position och det är andra som oftast innehar definitionsmakten. Sparrman och Lindgren väcker frågan huruvida barnen egentligen har någon möjlighet att välja att inte delta i dokumentationsprojekt. Vidare menar de i ett mångfaldsperspektiv att dokumentation kan uppfattas strida mot religiösa och etiska övertygelser. En förlängning av frågan kan vara om barn och föräldrar i förskolan kan välja bort individuella utvecklingsplaner i kommuner där dessa planer är föreskrivna i lokala eller kommunala styrdokument. Enligt Skolverket (2006-06-15) kan förskolan ”inte mot föräldrarnas önskan upprätta individuella utvecklingsplaner” (s. 2). Frågan är huruvida föräldrarna blir delaktiga i upprättandet av IUP. Hur ser förutsättningarna för inflytande ut i ett mångkulturellt perspektiv? Klart är att det inte finns någon valfrihet beträffande de individuella utvecklingsplanernas vara eller icke vara i grundskolan från januari 2006.

Barndomsforskningen (t.ex. Christensen & James, 2000; Qvortrup, 2000, Sommer, 2005) för fram ett skifte i synsätt från barn som objekt och ”becomings” till barn som meningsskapande subjekt och ”beeings”. I den utbildningspolitiska retoriken, bakom införandet av individuella utvecklingsplaner, kan de framhävda motiven å ena sidan tolkas som uttryck för barn som subjekt. Något som ger stöd för barnet som aktör och medborgare med ökat inflytande över sitt lärande och skolarbete. Å andra sidan visar resultaten att barn och vårdnadshavare har relativt låg grad av inflytande vid konstruktionen och upprättandet av dokumenten. Fenomenet som sådant med individuella utvecklingsplaner som allmänna handlingar kombinerat med låg grad av inflytande för barn och vårdnadshavare ger snarast uttryck för barn som allmänna, offentliga objekt i en för dem ”reglerad framtid” - barn som ”becomings”.

Lärarprofession – maktdimensioner

Lärargruppernas förhållande till föräldrar och barn kan förstås som ett led i en aktiv professionaliseringsprocess och identifiering av professionskompetens. Förhållandet mellan lärare-barn-förälder både demokratiseras, byråkratiseras och förrättsligas. Kritik mot föräldrar och deras sätt

att fostra barnen har varit ett återkommande drag i framväxten av de socialt och pedagogiskt inriktade professionerna (Donzelot, 1997; Gleichman, 2004; Johansson, 1992).

Lärarprofessionernas vidgade arbetsfält och utvidgade uppdrag diskuteras i förhållande till begreppen rationaliteter och logiker. Förskolans normativa och reglerande uppdrag gäller i ökad utsträckning även barnens föräldrar och familjelivet. Skolans styrande logik att bedöma och fastställa: bättre/sämré (Luhmann, 1990, 1993; Rasmussen, 2005) har främst varit knuten till barnens kunskaper och motsvarande prestationer. Nu utvidgas denna bedömningsinriktade logik till att gälla "hela barnet" inklusive barnets hemförhållande och familjebakgrund. Maktperspektiv bedöms som relevant för studiens fokus och appliceras genomgående på materialet (Arnot, 2002; Connell, 1985, 1987; Gordon m fl, 2000; Reary & Arnot, 2002).

Genom något av en *intersektionell analys* (de los Reyes & Mulinari, 2005; Lykke, 2005) kan skärningspunkten mellan samhälleliga maktordningar som plats, kön och etnicitet studeras utifrån de individuella utvecklingsplanerna. I intersektionen (intra-aktionen eller transaktionen, se Lykke, 2005) tycks platsdimensionen ha en avgörande betydelse, enligt tidigare analyser. Platser innehåller maktrelationer som konstruerar normer genom vilka gränser definieras. Plats har flera nivåer och kan exempelvis växla inom och mellan regioner, kommuner och institutioner. "Normen för ett accepterat beteende är högst varierande utifrån varifrån man bor" (Sandell, 2007, s. 61). En alltmer mångkontextuell barndom och glidningen från skolreglering till självreglering, "individ som grundenhet" (Beck & Beck-Gersheim, 2001; Giddens, 1997) i en "modern"¹ tid, leder till fokus på identitetskonstruktion i förhållande till olika typer av bedömningar (se t.ex. Giota, 2006; Gipps, 1995; Lindström & Lindberg 2005) och individrelaterad dokumentation i olika kontexter. Könskategorin är relaterad till lärarnas namn i de individuella utvecklingsplanerna. Etnicitetsdimensionen kopplas till kommunernas beskrivningar av befolkningsammansättning, utländsk bakgrund² och till lärarnas etnicitet i den mån det framgår i de individuella utvecklingsplanerna. Vi försöker med andra ord belysa en interkategorisk komplexitet som ett sätt att synliggöra olika relationer mellan dimensionerna (Mc Call, 2005). Ett problem är att balansera de olika dimensionerna mot varandra (Fornäs, 2005). De dimensioner (plats, kön, etnicitet och lärarkategori) och relationer som framträder i vårt material är endast ett utsnitt av många tänkbara möjligheter i ett komplext material.

Förskolans reglerande praktiker avseende både barn och familj kan avläsas bl.a. i utvecklings-samtalen (Markström, 2005) och i de allt mer vanligt förekommande individuella utvecklingsplanerna (Vallberg Roth & Månsson, 2006). I ett professionsteoretiskt perspektiv kan företeelsen med individuella utvecklingsplaner relateras till en bred definition av profession. Begrepp som *profession och osäkerhet*, *profession och förtroende* och *profession som förmedlare av kunskapssystem* (Brante, 2005) kan användas som utgångspunkt i analysen av individuella utvecklingsplaner som fenomen och redskap i relationerna lärare-barn-föräldrar och lärare-lärare, liksom i analysen av profession i förvandling generellt i studien Alvesson (2006-01-22) betonar risker med professionalisering som handlar om stängningsmekanismer, om uteslutning av andra och inlåsning av den egna yrkesgruppen. Vi studerar olika lärarkategorier. Med lärarkategori avses främst lärare med inriktning mot yngre barn, och speciellt modersmåls lärare. Frågan om vad individuella utvecklingsplaner representerar och uttrycker rörande lärarnas positioneringar i förhållande till varandra och i förhållande till barn och familj i de utvalda mångetniska förskolorna och förskoleklasserna blir intressant i detta perspektiv. Omsorg och möten genom dokumentation och bedömning fokuseras.

Kommunikativ praktik

Kommunikation kommer från det latinska ordet "communicare" som betyder att något blir gemensamt.. I uppslagsverk definieras kommunikation som att överföra ett budskap/innehåll. Vid kommunikation kan flera olika kanaler användas för att meddela oss med varandra, som exempelvis tal, kroppsrörelser, gester, avstånd, lukter, ansiktsuttryck, blickar och symboler. Ett flertal studier har problematiserat fenomenet med kommunikation och interaktion under de senaste decennierna (t.ex, Bagga Gupta 2003; Evaldsson, 2003; Rogoff, 1990; Säljö, 2005). Bagga-Gupta (2004) menar att mänsklig kommunikation oavsett om det är talat språk, skrivet språk eller tecknat språk, inte längre

¹ Det moderna respektive det traditionella samhället diskuteras bl. a i Sara Högdins avhandling "Utbildning på (o)lika villkor – om kön och etnisk bakgrund i grundskolan (2007).

² För problematisering av begreppet etnicitet och utländsk bakgrund se Högdin, 2007

förstås som något som skapas automatiskt eller genom det vanliga sättet när information och mening överförs från en individ till en annan. Istället för att fokusera på egenskaper och kvaliteter hos individer fokuserar sociokulturella aktiva processer på aktiviteter där människor deltar i olika socialt konstruerade och meningsfulla praktiker. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv är mänsklig identitet socialt inrättad genom individens förmåga att delta och meningsfullt interagera eller kommunicera med andra människor (Säljö, 2000) Kommunikation är något som individer uttrycker i sociala situationer (Heikkilä, 2006). I denna studie ligger innebörden av kommunikation nära följande citat: "to communicate is to work in making meaning" (Kress, 2003, 11). Enligt Habermas är kunskap socialt konstruerad; kunskap är frukterna av en dialog människor emellan och människan lär känna omvärlden genom språket (Stensmo, 2007). Den kommunikativa praktik som avses i föreliggande studie är språkhandlingar, formuleringar och bedömningar i och genom dokumentation (främst styrdokument, protokoll och nya fenomen som IUP, bloggar och tidningar för lärare, föräldrar och barn). Myndigheten för skolutveckling och lärare menar att införandet av individuella utvecklingsplaner ger lärarna "professionella verktyg för kommunikation" (Tankesmedjan, 2007, s 71).

Möjliga frågeställningar

- ✚ Vilken barndom och lärarprofession formas i en förändrad kommunikativ praktik?

- ✚ Hur påverkas relationen mellan institutionens företrädare och mångfaldens medborgare i en förändrad kommunikativ praktik?
 - Leder arbetet med individrelaterad dokumentation och bedömning till:
 - Inskränkta eller vidgade möjligheter att agera som subjekt?
 - Hur "språkhandlar" (formulerar sig, bedömer etc) lärare – vad kommunicerar lärare genom individorienterad dokumentation - utifrån maktdimensionerna plats, kön och etnicitet?

- ✚ Hur ser modersmållärarna på det vidgade uppdraget från språklärare till social fostrare?
 - Hur ser de på relationen till andra lärare, hur positionerar de sig i förhållande till skolans innehåll, till barnen och hur ser de på samarbetet med elevernas föräldrar och individuella utvecklingsplaner?

Undersökningens urval, metod och genomförande

Vi ämnar studera de tre rummen; skola, familj och media, som sociala rum i förändring på olika nivåer och genom olika typer av material. På en nationell nivå använder vi olika styrdokument för skolan som bakgrund samt söker fånga olika diskurser om skolan via den livliga debatt som fördes i Dagens Nyheter samt Sydsvenska Dagbladet inför valet 2006. Detta omfattningsrika tidningsmaterial är redan insamlat. Genom DN täcker vi en nationell nivå och via Sydsvenska Dagbladet täcker vi en lokal nivå (Malmö). I detta material får vi i hög grad politikernas visioner om skolan. För att få lärarnas syn på sitt uppdrag kommer vi att studera Lärarförbundets tidning under 2006 och 2007. Vi ämnar också följa en sajt (Lektion.se är en lärarmötesplats med över 100000 medlemmar) som uppstått under senare tid där lärare har möjlighet att diskutera olika frågor. En intressant fråga är om föräldrarna som aktörer håller på att stärka sin position gentemot skolan. Under 2007 har en ny tidskrift lanserats i Sverige som riktar sig till föräldrar som har barn i åldern 6-12 år, "Vi Föräldrar Junior". I hög grad står föräldrarollen som "skolföräldrar" i fokus för tidskriften då man har flera reportage om hur dagens skola ser ut och förändrats sedan föräldrarna själva gick i skolan. Tidningen ger bland annat råd om hur man ska vara som skolförälder. Vi ser denna tidskrift som ett typiskt tidsfenomen som vi tänker följa och studera framöver.

Genom de tidigare nämnda projekten om Mångkontextuell barndom och Tvåspråkighet finns ett rikhaltigt lokalt material bestående av intervjuer och observationer som täcker Malmö. Genom det ovan nämnda tidningsmaterialet (Sydsvenska Dagbladet) samt skolplaner kan vi också analysera politiska visioner om skolan på ett lokalt plan. Detta material har vi för avsikt att analysera utifrån våra specifika frågeställningar kring lärarprofessionens förändring. Vi kompletterar vårt lokala material med ett antal intervjuer med modersmåls lärare i Malmö.

Det här ansökta projektet använder för sin empiriinsamling dels

- individuella utvecklingsplaner. *Individuella utvecklingsplaner* kommer att insamlas från grupper i utvalda förskolor/förskoleklasser och skolor 3, 6 och 8. Totalt cirka 50 IUP, dvs. cirka 5 i varje grupp fördelade i två förskolor, två förskoleklasser och två skolor. Vi närmar oss problemområdet utifrån en texttolkande ansats. I någon grad inspirerade av kritisk diskursanalys (Bergström & Boréus 2000; Winther Jorgensen & Phillips 1999)
- intervjuer med lärare och föräldrar i förskolor och skolor rörande individorienterad dokumentation och IUP (även ”medarbetar – IUP” dvs IUP för lärare i skolan)
- används ett sedan tidigare insamlat material med modersmåls lärare i Malmö. Då frågeställningarna inför denna studie vidgats kommer ytterligare modersmåls lärare intervjuas samt olika skolledare på de förskolor/skolor modersmåls lärarna arbetar
- Media-material såsom tidningen *Vi föräldrar Junior*, DN, Sydsvenskan, Lärarbloggar

Relevans och genomförbarhet: Projektet ”Reglerad barndom och lärarprofession – möten med mångfaldens medborgare i en förändrad kommunikativ praktik” utforskar den pedagogiska praktiken i förskolor och skolor som kännetecknas av hög grad av multietnicitet, vilka genomgått stora förändringar i barnrekryteringen på kort tid. Det ansökta projektet har hög grad av genomförbarhet, då projektet inplaceras i en förberedd design och i en verksam flervetenskaplig forskningsmiljö som har anknytning till omgivande samhälle och arbetsliv genom Resurscentrum för mångfaldens skola (RMS). Genom denna konstruktion stabiliseras en miljö kring *Barndom och lärarprofession i det mångkulturella moderna samhället* som kan främja utveckling av förskola, skola, lärarutbildning och den pedagogiska yrkesverksamhetens områden.

Referenser

- Adelswärd, Viveka, Evaldsson, Ann-Carita & Reimers, Eva (1997). *Samtal mellan hem och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Alvesson, Mats (2006.01.22). "Auktorisation av yrken skenlösning i maktkamp". *DN.Debatt*. Elektroniskt tillgänglig: <<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=572&a=515049>> &a=515049
- Arnot, Madeleine (2002). *Reproducing gender, essays on educational theory*. London: Routledge.
- Biesta, Gert (2006). *Bortom lärandet: Demokratisk utbildning för en mänsklig framtid*. Lund: Studentlitteratur.
- Bagga Gupta, Sangeeta (2003). Gränsdragning och gränsöverskridande. Identiteter och språkande i visuellt orienterade skolsammanhang i Sverige. I Jakob Cromdal & Ann-Carita Evaldsson (Red.). *Ett vardagsliv med flera språk* (ss154-178). Stockholm: Liber.
- Bagga Gupta, Sangeeta (2004). *Literacies and deaf Education: A Theoretical analysis of international and Swedish Literature*. Forskning i focus nr 23. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2000). Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys. Lund: Studentlitteratur.
- Boman, Ylva (2002). Utbildningspolitik i det andra moderna: Om skolans normativa villkor. Örebro: Örebro Studies in Education.
- Brante, Thomas (2005) *Om begreppet och företeelsen profession*. Seminarietext, Professionsseminariet, Malmö högskola, den 26/9-05.
- Bouakz, Laid (2007). *Parental involvement in school. What hinders and what promotes parental involvement in an urban school*. Malmö studies in educational sciences No. 30. Malmö högskola, Lärarutbildningen.
- Connell, Robert W (1985). *Teachers work*. Sydney: Allen & Unwin.
- Connell, Robert W (1987). *Gender and power: Society, the person and the sexual politics*. Cambridge: Polity Press.
- de los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2005) *Intersektionalitet: Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber.
- Donzelot, Jacques (1997) *The policing of families. Welfare versus the state*. Baltimore, Md.:John Hopkins University Press.
- Elfström, Ingela (2004). Varför individuella utvecklingsplaner? – en studie om ett nytt utvärderingsverktyg i förskolan. Stockholm: Lic-avhandling.
- Evaldsson, 2003**
- Fornäs, Johan (2005). Röster som gjorde skillnad: Korsande identifikationer i folkhemmets populärkultur. *Kvinnovetenskaplig Tidskrift*, 26(2-3), 57-68.
- Giddens, Anthony (1997). *Modernitet och självidentitet: Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos.
- Giota, Joanna (2006). Självbedöma, bedöma eller döma?: Om elevers motivation, kompetens och prestationer i skolan. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 11(2), 94-115.
- Gipps, Caroline (1995). *Beyond testing: Towards a theory of educational assessment*. London & New York: The Falmer Press.
- Gleichman, Lee (2004) *Föräldraskap mellan styrning och samhällsomvandling. En studie av syn på föräldrar och relationen mellan familj och samhälle 1957-1997*. Stockholm: HLS.
- Gordon, Tuula, J. Holland & E. Lahelma (2000) *Making spaces: citizenship and difference in schools*. Basingstoke: Macmillan, 2000.
- Gundem, B. Brandtzaeg. (1997). Läroplansarbete som didaktisk verksamhet. I Michael Uljens (Red.). *Didaktik – teori, reflektion och praktik* (ss. 246-265). Lund: Studentlitteratur.
- Heikkilä, Mia (2006). *Kommunikativa resurser för lärande: Barns gester, blickar och tal i tre skolmiljöer*. Uppsala: Avhandling vid Uppsala universitet.
- Högdin, Sara (2007). *Utbildning på (o)lika villkor – om kön och etnisk bakgrund i grundskolan*. Stockholm: Avhandling vid Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete.
- Inspektionsrapport från Skolverket 2006: 22.
- Johansson, Jan-Erik (1992) *Metodikämnet i förskolläraryrket. Bidrag till en traditionsbestämning*. (Göteborg Studies in Educational Studies, 86). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Krekula, Clary, Nervänen, Anna-Lisa & Näsman, Elisabet (2005). Ålder i intersektionell analys. *Kvinnovetenskaplig Tidskrift*, 26(2-3), 81-94.
- Kress, G (2003). *Literacy in the New Media Age*. London/New York: Routledge.
- León, Rene (2002) *På väg mot en diversifierad normalitet. Om annorlundahet, normalitet och makt i mötet mellan elever av utländsk bakgrund och den svenska skolan*. FoU Södertörn Skriftserie, nr 24.
- Lindström, Lars & Lindberg, Viveca (Red.) (2005). *Pedagogisk bedömning: Om att dokumentera, bedöma och utveckla kunskap*. Stockholm: HLS förlag.

- Ljungberg, Caroline (2005). *Den svenska skolan och det mångkulturella – En paradox?* Malmö Studies in Internationall Migration and Ethnic Relations No 4,2005 samt Linköping Studies in Art and Science No 329, 2005. IMER/ Malmö högskola, Tema Etnicitet/Linköpings universitet.
- Lpfö 98 Läroplan för förskolan. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Lpo 94 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Luhmann, Niklas (1990) *Essays in Self-Reference*. Columbia UP.
- Luhmann, Niklas (1993) "Barnet som media for oppdragelse" i Cederström, J., Qvortrup, L., & Rasmussen, J (red) *Laering, samtal, organisation – Luhmann og skolen*, Köpenhamn: Unge Paedagoger.
- Lykke, Nina (2005). Nya perspektiv på interseksjonalitet: Problem och möjligheter. *Kvinnvetenskaplig Tidskrift*, 26(2-3), 7-17.
- Markström, Ann-Marie (2005). *Förskolan som normaliseringspraktik – en etnografisk studie*. Linköping: Linköping Studies in Pedagogic Practices No1.
- Mc Dowell, Linda (1999). *Gender Identity and Place: Understanding Feminist Geographies*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Mc Call, Leslie (2005). Interseksjonalitetens komplexitet. *Kvinnvetenskaplig Tidskrift*, 26(2-3), 31-56.
- Norton, B. & K. Toohey (eds) (2004) *Critical Pedagogic and Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Osborn, Marilyn (2003) *A world of difference: comparing learners across Europe*. Buckingham: Open University Press.
- Olsson, Lena (1998) Gränsdragning mellan stat och familj i offentlig omsorg. I Ahrne, Göran (red) *Staten som organisationer*. Stockholm: Nevenius & Santérus.
- Pavlenko, Aneta. & Blackledge, Adrian (eds) (2004) *Negotiation of Identities in Multilingual Contexts*.
- Persson, Sven & Tallberg Broman, Ingegerd (2002). "Det är ju ett annat jobb" Förskollärare, grundskollärare och lärarstudier om professionell identitet i konflikt och förändring. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 7(4), s 257-278.
- Reay, Diane. & Arnot, Madeleine. (2004). *Participation and Control in Learning: A Pedagogic Democratic Right?* Proposition (2006/07:86). Vissa skolfrågor. Elektroniskt tillgänglig: 2007-09-08
http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GU0386&rm=2006/07&bet=86
- Rogoff, B (1990). *Apprenticeship in Thinking. Cognition Development in Social Context*. New York/Oxford University Press.
- SOU 1997: 121. *Skolfrågor, om Skola i En Ny Tid. Slutbetänkande av Skolkommittén*. Stockholm: Fritze.
- Qvortrup, Jens (2000). Macroanalysis of Childhood. I Pia Christensen & Allison, James (Ed.) *Research with Children: Perspectives and Practices* (pp 77-97). London: RoutledgeFalmer.
- Rasmussen, Jens (2005). *Polykontekstuel ungdom – unge i det moderne samfund*. Odense: Ungdomspeadagogisk Forskning- og Utvecklingscenter (under utgivning).
- Runfors, Ann (2003) *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar. En studie av hur invandrarskap formas i skolan*. Stockholm: Prisma
- Sandell, Anna (2007). *Utbildningssegregation och självsortering: Om gymnasieval, genus och lokala praktiker*. Malmö: Avhandling vid Malmö högskola, Lärarutbildningen.
- Sommer, Dion (2005). *Barndomspsykologi: Utveckling i en förändrad värld. (2:a uppl.)* Hässelby: Runa förlag.
- Stensmo, Christer (2007). *Pedagogisk filosofi*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö Roger (2000). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Säljö, Roger (2005). *Lärande och kulturella redskap: Om läroprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag.
- Tallberg Broman, Ingegerd (2005). *Mångkontextuell barndom: Skola, fritid, familj i förändring och gränsöverskridande*. Forskningsprojekt vid Malmö högskola finansierat av Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté.
- Tvingstedt, Anna-Lena (2005). *Olika modeller för tvåspråkig undervisning på arabiska och svenska – förutsättningar och konsekvenser*. Forskningsprojekt vid Malmö högskola finansierat av Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté.
- Vallberg Roth, Ann-Christine & Månsson, Annika (2006). Individuella utvecklingsplaner som fenomen i tiden, samhället och skolan. *Utbildning & Demokrati*, 15(3), 31-60.
- Wigerfelt, Berit (2004) "Modersmåls lärare – en yrkesgrupp mellan retorik och realitet" I *Nära gränsen? Perspektiv på skolans arbete*. Arbetslivsinstitutets förlag. Katrineholm.
- Winther Jorgensen, Marianne & Phillips, Louise (1999). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.